

Matematika v proměnách věků. III

Martina Bečvářová

Letní školy z historie matematiky

In: Jindřich Bečvář (editor); Eduard Fuchs (editor): Matematika v proměnách věků. III. (Czech).
Praha: Výzkumné centrum pro dějiny vědy, 2004. pp. 242–253.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401603>

Terms of use:

© Výzkumné centrum pro dějiny vědy

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

LETNÍ ŠKOLY Z HISTORIE MATEMATIKY

MARTINA BEČVÁŘOVÁ

Letní školy věnované dějinám matematiky se u nás konají od roku 1980. Nejprve byly zaměřeny k přípravě přednášejících předmětu *Světtonázorové problémy v matematice*, který byl koncem sedmdesátých let zařazen do učebních plánů učitelského studia matematiky. Zakladatelem těchto letních škol byl Jaroslav Šedivý (1934–1988)¹, první letní školy organizoval spolu s Jaroslavem Foltou a později s Eduardem Fuchsem.

Ve druhé polovině osmdesátých let letní školy pozvolna měnily svůj charakter. Přestaly být jednostrannou „vzdělávací akcí“, neboť postupně narůstala aktivita jejich účastníků, kteří zde začali přednášet o nejrůznějších tématech vývoje matematiky. V devadesátých letech 20. století k nim přibyli doktorandi oboru *Obecné otázky matematiky a informatiky* při MFF UK v Praze a PřF MU v Brně, kteří referovali o své práci a odborných výsledcích.

Začátkem devadesátých let řízení letních škol postupně převzali Jindřich Bečvář a Eduard Fuchs, kteří vedou výše uvedený obor doktorandského studia v Praze a Brně. Od roku 2001 jsou letní školy organizovány pod hlavičkou Výzkumného centra pro dějiny vědy, od roku 2003 jako mezinárodní konference.

V roce 1994 založili Jindřich Bečvář a Eduard Fuchs edici *Dějiny matematiky*; účastníkům letních škol a doktorandům tak umožnili publikovat krátké, ale i rozsáhlé texty z dějin matematiky.² V edici *Dějiny matematiky* již vyšlo několik doktorských disertačních prací, jiné svazky shrnují přednášky, které zazněly právě na letních školách.

Přehledné informace o prvních šestnácti letních školách a o publikacích, které v souvislosti s letními školami vznikly, byly publikovány

¹ Viz J. Bečvář, E. Fuchs: *Jaroslav Šedivý, zakladatel letních škol z historie matematiky*, in *Matematika v 19. století*, edice *Dějiny matematiky*, sv. 3, Prometheus, Praha 1996, str. 121–122.

² Přehled všech titulů edice *Dějiny matematiky* je otištěn v závěru tohoto svazku.

v třetím svazku edice Dějiny matematiky.³ Na následujících stránkách tento přehled pokračuje; uvedeno je vždy datum, místo konání a program letní školy.

³ J. Bečvář: *Historie letních škol z historie matematiky*, in *Matematika v 19. století*, edice Dějiny matematiky, sv. 3, Prometheus, Praha 1996, str. 123–143.

17. LETNÍ ŠKOLA Z HISTORIE MATEMATIKY

Jevíčko, 23. 8. – 27. 8. 1996

- J. Čižmár: *Násobnost v algebrické geometrii (Historický vývoj pojmu)*
J. Folta: *K metodice historické práce*
J. Klačka: *Historie počtu uspořádaných množin*
J. Langer: *Vlivy newtonovské mechaniky*
K. Lepka: *Pierre Fermat – zakladatel teorie čísel*
K. Mačák: *První část Bernoulliova spisu „Ars conjectandi“*
E. Milková: *Jarníkova práce o minimální kostře*
R. Plch: *Historie matematiky na Internetu*
J. Potůček: *O přípravě učitelů pro školy poskytující základní vzdělání*
I. Seidlerová: *Úvodní pokyny k archivní práci*
A. Šolcová: *Od matematického modelu k planetě X*
A. Šolcová: *G. W. Leibniz a pražský ARITHMETICUS PERFECTUS*
P. Trojovský: *Číselné řady u Bernoulliů*
I. Zolotarev, K. Žitný: *Historie funkcí komplexní proměnné*

Budova gymnázia v Jevíčku

18. LETNÍ ŠKOLA Z HISTORIE MATEMATIKY

Jevíčko, 22. 8. – 26. 8. 1997

- J. Baštinec: *Muhammad ibn Músa Al-Chorezmí (783–847)*
K. Brabcová: *Intuicionismus*
J. Čížmár: *Grupy geometrických transformací*
L. Dalecká: *Projektivní geometrie*
H. Durnová: *P. Erdős*
G. Hanáková: *Stereotomie*
K. Hrubčík: *Neeukleidovská geometrie*
M. Hykšová: *Fraktály a jejich objektově zaměřené definice*
M. Hykšová: *Život a dílo K. Rychlíka*
Z. Kubištová: *Al-Chwárizmí*
P. Leischner: *Uplatňování představivosti při řešení úloh*
K. Lepka: *M. Lerch a Fermatovy kvocienty*
K. Mačák: *Josef Smolík – první český historik matematiky*
K. Mačák: *Matematika na pražské jezuitské koleji*
M. Němcová: *Matematický seminář na pražské univerzitě v 19. století*
M. Němcová: *125 let Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky*
A. Šarounová: *Proměny podnebí a evropská historie*
P. Šišma: *Teorie grafů*
A. Šolcová: *Matematické záliby C. F. Gausse*
A. Šolcová: *Raná historiografie historie matematiky*
J. Veselý: *Věty o přírůstku diferenciálního počtu*

19. LETNÍ ŠKOLA Z HISTORIE MATEMATIKY

Jevíčko, 21. 8. – 25. 8. 1998

- J. Čížmár: *Vznik a vývoj matematickej symboliky*
- Z. Crkalová: *Matematika na Univerzitě Karlově v 1. pol. 20. století*
- H. Durnová: *Ženy v matematice*
- J. Houska: *Bolzano, Cauchy a Grattan-Guinnessova hypotéza*
- J. Hrdličková: *Masarykova univerzita před padesáti lety*
- M. Hykšová: *Matematika na Univerzitě Karlově v 18. století*
- Z. Kubištová: *Matematika na Univerzitě Karlově ve 2. pol. 20. století*
- P. Leischner: *Zobecnování a analogie Pythagorovy věty*
- K. Lepka: *Historie Fermatových kvocientů*
- K. Mačák: *Poznámka k teorii duhy*
- M. Navrátil: *Využití systému počítačové algebry při výuce numerických metod*
- M. Němcová: *Matematika na Univerzitě Karlově v 19. století*
- I. Netuka: *Matematická analýza před sto lety*
- P. Rys: *Několik poznámek k Riemannově habilitační přednášce*
- P. Šišma: *Matematika na německé technice v Brně*
- A. Šolcová: *Matematika v knihovně Bernarda Bolzana*
- A. Šolcová: *Marin Mersenne v teorii čísel, v dopisech, v hudbě a na Internetu*
- P. Trojovský: *Fibonacciho čísla a řady*
- J. Veselý: *Role experimentu v matematice*

20. LETNÍ ŠKOLA Z HISTORIE MATEMATIKY

Jevíčko, 18. 8. – 22. 8. 1999

- M. Ander: *Volební matematika*
- J. Baštinec: *Al-Bírúní – život a práce*
- M. Bečvářová: *Zakladatelé Spolku pro volné přednášky z matematiky a fyziky*
- Š. Bilová: *Evariste Galois – mýtus a skutečnost*
- M. Čihák: *Historie a paradoxy teorie pravděpodobnosti a matematické statistiky*
- J. Čižmár: *Z dejín Gröbnerových báz*
- J. Čižmár: *K dějinám vyučovania deskriptivnej geometrie na slovenských vysokých školách*
- H. Durnová: *Problém obchodního cestujícího*
- R. Grepl: *Vznik technických učilišť v Evropě se zřetelem k českým zemím a vývoj kontroly a hodnocení studia na Technickém učení v Praze v 19. století se zaměřením k výuce matematiky*
- K. Hawlitschek: *On Descartes' rule of algebraic signs*
- J. Hora: *Nejen o větě Laskera–Noetherové o rozkladu ideálu*
- J. Houska: *Počátky vektorového počtu*
- J. Hrdličková: *Historie cyklografie*
- K. Lepka: *Teorie čísel v antickém Řecku*
- K. Mačák: *Sebastian Izquierdo a počátky kombinatoriky*
- M. Paštéka: *Rovnomerné rozdelenie a pojem hustoty*
- R. Sikorová: *Neočekávaný výskyt čísla e*
- Z. Sklenáriková: *Z dejín deskriptivnej geometrie v Rakúsku–Uhorsku*
- Z. Šír: *Apollonios a jeho následovníci*
- A. Šolcová: *7 let 7*
- A. Šolcová: *Platón, jeho předchůdci a platonismus v matematice*
- W. Więśław: *Geometria w Polsce w XV–XVIII wiek*
- W. Więśław: *Matematyka na universitetach polskich w XVIII wieku*

21. LETNÍ ŠKOLA Z HISTORIE MATEMATIKY

Velké Meziříčí, 25. 8. – 29. 8. 2000

- J. Baštinec: *Bastionové pevnosti*
- M. Bečvářová: *Josef Smolík (1832–1915)*
- M. Bečvářová: *Eukleidovy Základy včera, dnes a zítra*
- Š. Bilová: *Teorie svazů do roku 1940*
- J. Čižmár: *Začiatky modernej algebry na Slovensku (Š. Schwarz, M. Kolibiar, J. Jakubík)*
- L. Demjančuková: *Číslo v mayské kultúre*
- J. Drábek: *Spojitosť a diskretnosť v matematike (Pohľad historický a filozofický)*
- P. Drábková: *Prof. Kössler inšpirovaný řeckou matematikou*
- H. Durnová: *Otázky kolem algoritmu*
- H. Durnová: *Konference „Novembertagung“*
- J. Hora: *Rezultant polynomů*
- J. Hrdličková: *Vznik a vývoj přímkové geometrie*
- M. Kupčáková: *Prostorový tangram*
- K. Mačák: *Geometrické úlohy v Alquinově sbírce „Propositiones ad acuendos iuvenes“*
- O. Moc: *Vývoj pojmu „funkce komplexní proměnné“*
- M. Novák: *Historie výuky analytické geometrie na vysokých školách v českých zemích*
- L. Purmová: *Spojité populační modely*
- R. Sikorová: *Logaritmické tabulky*
- G. Schuppener: *Několik poznámek o jezuitském aritmetickém rukopisu ze začátku 17. století*
- Z. Sklenáriková: *Emil Müller – posledný veľký deskriptivny geometer viedenskej metrickej školy*
- E. Sobotová: *Goniometrie*
- P. Šišma: *Georg Hamel a Richard von Mises v Brně*
- M. Šmerek: *Metody řešení nelineárních rovnic*
- A. Šolcová: *Úvod do analytického umění*

V. Vopravil: *Enigma*

H. Vymazalová: *Staroegyptská matematika – $^c h^c$ úlohy v textech ze střední říše*

W. Więśław: *Stare traktaty algebraiczne*

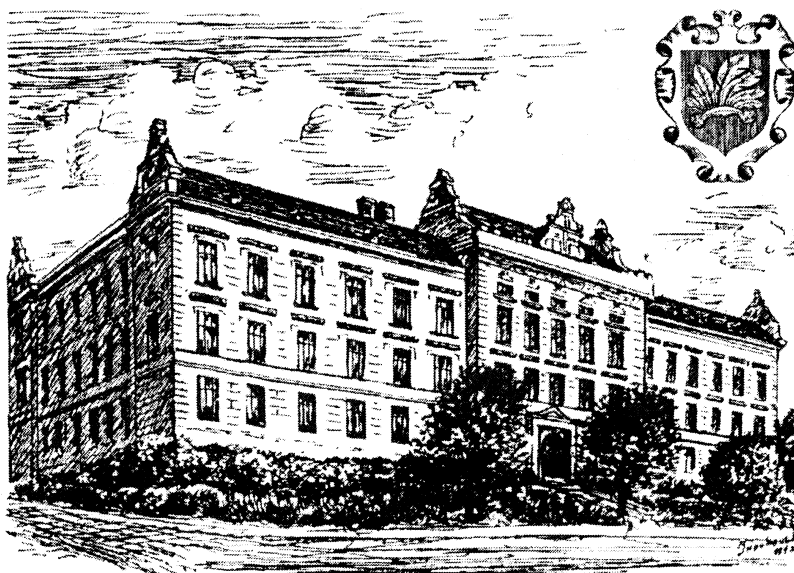
W. Więśław: *Quadratura Circuli w XVI–XVII stuleciu*

J. Zhouf: *Práce učitele matematiky se studenty talentovanými na matematiku*

I. Zolotarev, K. Žitný: *Historický vývoj pojmu maticové funkce*

K. Žitný, I. Zolotarev: *Důkazy Lebesgueovy věty o derivaci monotónní funkce (Příspěvek k dějinám diferenciálního počtu)*

T. Zušćák: *Neobvyklé řešení Apolloniovy úlohy v díle prof. Jana Sobotky*

Budova gymnázia ve Velkém Meziříčí

22. LETNÍ Z ŠKOLA HISTORIE MATEMATIKY

Jevíčko, 24. 8. – 28. 8. 2001

- L. Čechová: *Pojem „křivka“*
- M. Čihák: *Počítačová simulace několika historických pravděpodobnostních problémů*
- J. Čižmár: *Ešte raz o knihe Leonarda z Pisy „Liber abbaci“*
- P. Drábková: *Několik poznámek k teorii číselné*
- H. Durnová: *Algoritmy nejkratších cest*
- M. Ernestová: *Dedekindovo zavedení ideálů*
- J. Hora: *Faktorizace polynomů*
- P. Leischner: *27. věta 6. knihy Eukleidových Základů*
- K. Lepka: *P. Fermat – 400. výročí narození*
- K. Mačák: *Vakuum a vzduchoplavba v pražském Klementinu*
- O. Moc: *Nekonečné součiny*
- M. Němečková: *Komplexní čísla ve středoškolských učebnicích*
- M. Novák: *„Azulejos didácticos“ – zajímavost z portugalské geometrie*
- J. Olejníčková: *Vědecké dílo B. Bydžovského*
- J. Potůček: *Počátek moderního elementárního a středního školství v Evropě a jeho vývoj do 2. světové války*
- P. Pražák: *Poznámky k historii lineárních diferenciálních rovnic*
- R. Sikorová: *Vývoj pojmu funkce*
- Z. Sklenáriková: *Apolloniouva úloha (metódy riešenia a niečo z histórie)*
- E. Sobotová: *Zavedení goniometrických funkcí u V. Jarníka a E. Čecha*
- A. Šarounová: *Reálný svět a ikony*
- H. Šimková: *Cyklické křivky*
- Z. Šír: *Řecká aritmetika*
- P. Šišma: *Matematicko-fyzikální společnost v Brně*
- P. Šišma: *Několik poznámek k vyučování matematice na technikách do r. 1918*
- J. Veselý: *Stejnomenost: Čebyšev a Weierstrass*
- W. Więsław: *Matematycy Slazka, Czech i Moraw*
- T. Zušćák: *Kterak jsem sobě objevil Riemannovu geometrii*

23. LETNÍ ŠKOLA Z HISTORIE MATEMATIKY

Jevíčko, 22. 8. – 26. 8. 2002

- Š. Bilová: *V. Kořínek a teorie svazů*
L. Čechová: *R. Descartes a pojem křivka*
J. Čížmár: *Algebraická geometria v posledných desaťročiach 20. storoč.*
L. Demjančuková: *Nula v mayské číselné notaci*
M. Ernestová: *Soustavy polynomiálních rovnic*
L. Gažová: *Jan Vojtěch a jeho učebnice*
E. Grmolenská: *O. Borůvka a rozklad množin*
J. Hora: *Integrujeme s počítačem*
M. Hykšová: *Vznik a vývoj teorie her*
J. Kozánek, I. Zolotarev, K. Žitný: *Tři tisíciletí s číslem π*
J. Kozánek, I. Zolotarev, K. Žitný: *Pokus o curriculum vitae exponenciální funkce*
K. Lepka, R. Binderová: *80. výročí úmrtí M. Lercha*
A. Lukášová: *Karel Čupr*
O. Moc: *Euler a gamma funkce*
K. Nevrlá: *Významné osobnosti počítačové grafiky*
M. Novák: *Učebnice analytické geometrie*
R. Sikorová: *Joost Bürgi a jeho antilogaritmy*
P. Šišma: *Pojistná matematika na vysokých školách technických*
P. Šišma, P. Rádl: *Deskriptivní geometrie na německé technice v Brně*
D. Vybíral: *Počátky teorie množin v českých zemích*
D. Vybíral: *Číselná symbolika v Bibli – jak počítali čísla Židé*
W. Więsław: *Výpočet objemů vinných sudů*

24. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE HISTORIE MATEMATIKY

Jevíčko, 22. 8. – 26. 8. 2003

- Š. Bilová: *Počátky teorie svazů na Slovensku aneb Birkhoffův problém č. 8*
- J. Čížmár: *Cayleyho-Kleinove metriky*
- J. Hora: *Eliminace kvantifikátorů: historie, souvislosti, současnost*
- J. Houska: *O Archimedově principu*
- J. Kozánek, K. Žitný: *Od J. Fouriera k Y. Meyerovi*
- T. Lengyelfalussy: *Úlohy z historie matematiky na hodinách na SŠ*
- K. Mačák: *Bohuslav Hostinský a Markovovy procesy*
- O. Moc: *Sinový součin L. Eulera*
- K. Nevrlá: *Pierre Etienne Bézier, křivky a plochy po něm pojmenované*
- J. Olejníčková: *Bohumil Bydžovský – geodetické křivky na rotačním elipsoidu*
- M. Polcerová: *Řešení soustav lineárních rovnic v „Matematice v devíti knihách“*
- I. Saxl: *Filosofické interpretace pravděpodobnosti*
- Š. Schwabik: *K problematice součinné integrace a jejího vývoje*
- Š. Schwabik: *Úvaha nad jednou knihou (trochu kontroverzní – G. Gentzen)*
- Z. Sklenáriková: *Inverzia vzhľadom na guľovú plochu v riešení Soddyho problému*
- B. Švandová: *„Funkce a pojem“ a některé další kratší práce Gottloba Fregeho*
- B. Švandová: *O knize „Cesty paradoxu“*
- J. Veselý: *Cena jednoho příkladu*
- L. Vojteková: *Vojtěchova Geometrie pro 5. ročník gymnasií a reálných gymnasií*
- W. Więśław: *Dwa twierdzenia Abela*
- I. Zolotarev, K. Žitný: *Historie funkce gamma čtená pozpátku*

Letecký pohled na Jevíčko